

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

دین و دیپلماسی عمومی

دیپلماسی عمومی جهانی

به اهتمام:

فلیپ سیب

مترجمان:

رضا بختیاریان

ناصر اسدی

انشارات
دانشگاه امام صادق علیه السلام

عنوان: دین و دیپلماسی عمومی: دیپلماسی عمومی جهانی

ویراستار علمی: فلیپ سیب

مترجمان: رضا بختیاریان و ناصر اسدی

ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام

صفحه آرا، ویرایش ادبی و طراح جلد: محمد روشنی

نمایه‌ساز و ناظر نسخه بردازی و چاپ: رضا دیا

چاپ و صحافی: چاپ سپیدان

چاپ اول: ۱۳۹۹

قیمت: ۵۰۰/۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۹۱۴-۵

فروشگاه مرکزی: تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان فخررازی و خیابان دانشگاه، مجتمع پارسا، همکف، واحد ۳ و ۲
تلفن: ۶۶۹۷۳۲۱۲ - تلفن مرکز پخش: ۹۱۰۶۰۶۷۴۱۱
فروشگاه کتاب صادق: تهران: بزرگراه شهید چمران، پل مدیریت، ضلع شمالی دانشگاه، تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی: ۱۴۶۵۹۴۳۶۸۱
فروشگاه اینترنتی: [E-mail: pub@isu.ac.ir](mailto:pub@isu.ac.ir) • www.press.isu.ac.ir

عنوان و نام پدیدآور: دین و دیپلماسی عمومی: دیپلماسی عمومی جهانی / به اهتمام [صحیح: ویراستار]
فلیپ سیب: مترجمان رضا بختیاریان، ناصر اسدی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۹۰ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۹۱۴-۵

عنوان اصلی: Religion and public diplomacy, 2013

موضوع: دین و روابط بین‌المللی

موضوع: دین و سیاست

شناسه افزوده: سیب، فلیپ ام.، ۱۹۴۹ - م.، ویراستار

شناسه افزوده: بختیاریان، رضا، ۱۳۶۱ - مترجم

شناسه افزوده: اسدی، ناصر، ۱۳۶۰ - مترجم

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

رده‌بندی کنگره: BL ۶۵

رده‌بندی دیویی: ۲۰۱/۷۲۷

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۹۷۷۰

تمام حقوق محفوظ است، هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست مطالب

۷	سخن ناشر.....
۹	دیباچه .....
۱۳	پیشگفتار .....
۱۵	تقدیر .....
۱۷	معرفی نویسندگان .....
۲۱	مقدمه .....
	فیلیپ سیب
۳۱	فصل اول: چرا دین هنوز در جهان مهم است .....
	بری لاس کوتا و ریچارد فلوری
۵۳	فصل دوم: پاپ ژان پل دوم، رادیو اروپای آزاد و دیپلماسی اعتقادی .....
	دانیل هال
۹۱	فصل سوم: دیپلماسی واتیکان در چین و ویتنام .....
	لن تی. چو
۱۱۳	فصل چهارم: دیپلماسی اعتقادی چین .....
	جووان زانگ
۱۴۳	فصل پنجم: دیپلماسی عمومی و موارد فراملی توهین به مقدسات .....
	نجیبه سایید - میلر

- فصل ششم: دیپلماسی اعتقادی آنلاین مسلمانان ۱۵۹
محمد النوی
- فصل هفتم: همه‌پرسی در مورد متاره و دیپلماسی عمومی پیشگیرانه سوئیس ۱۸۱
یوهانس ماتیاسی و سراینا فلوری
- فصل هشتم: جلب توجه جهان: دیپلماسی رسانه‌ای بودایی در میانمار ۲۱۱
دیان وینستون
- فصل نهم: شکل دادن به روایت آزادی مذهبی ۲۴۱
لیورا داتن
- نتیجه‌گیری: آینده دین و دیپلماسی عمومی ۲۸۱
فیلیپ سیب
- نمایه ۲۸۷

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

فَضَّلَنَا عَلَيَّ كَثِيرًا مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

(قرآن کریم. سوره مبارکه النمل/ آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

رسالت و مأموریت دانشگاه امام صادق (علیه السلام) «تولید علوم انسانی اسلامی» و «تربیت نیروی درجه یک برای نظام» (که در راهبردهای ابلاغی مقام معظم رهبری مدظله تعیین شده) است. اثرپذیری علوم انسانی از مبانی معرفتی و نقش معارف اسلامی در تحول علوم انسانی، دانشگاه را بر آن داشت که به طراحی نو و بازمهندسی نظام آموزشی و پژوهشی جهت پاسخگویی به نیازهای نوظهور انقلاب، نظام اسلامی، و تربیت اسلامی به عنوان یک اصل محوری برای تحقق مأموریت خویش پردازد و بر این باور است که علم توأم با تزکیه نفس می‌تواند هویت جامعه را متأثر در مسیر تعالی و رشد قرار دهد.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چهارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهره‌مندی از نتایج آن‌هاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع

پاسخگویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتوانند به مرجعی تمام‌عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آن‌ها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت **مکتب علمی امام صادق (علیه السلام)** را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان‌شاءالله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

دیباچه

انقلاب‌ها و از جمله انقلاب اسلامی ایران، اولویت خویش در روابط خارجی کشور را ارتباط‌گیری با مردم سایر کشورها و مجاب‌سازی و جلب نظر آنها قرار می‌دهد. این سیاست، یعنی جلب و جذب قلوب مردم و مخاطب قرار دادن آنها در سیاست خارجی، چند دهه‌ای است که با عنوان «دیپلماسی عمومی» شناخته شده است.

به این ترتیب اصل در انقلاب‌ها و نظام‌های انقلابی دیپلماسی عمومی است تا دیپلماسی رسمی. به همین جهت دولت‌هایی که مردمان آنها تحت تأثیر ایدئولوژی یک انقلاب پیروز قرار می‌گیرند، رهبران این انقلاب‌ها را متهم به دخالت در امور داخلی خود می‌نمایند، در حالی که آنچه در عالم بیرون اتفاق می‌افتد، بازتاب انقلاب‌ها و نفوذ معنوی و ایدئولوژیک آنها در ملل همسو و همفکر است.

به همین جهت در جستجوی علل انقلاب در جوامع، یکی از مواردی که ذکر می‌شود این است که باید دید در نزدیکی یا همسایگی کشور مورد بحث، به تازگی انقلابی اتفاق افتاده است یا خیر؟ این بدین معناست که انقلاب‌های بزرگ به خودی خود الهام‌بخش بوده و صادر می‌شوند یا به تعبیر علمی‌تر، در جهان خارج از خود بازتاب می‌یابند.

در تعبیری دیگر، انقلاب‌ها خصوصاً انقلاب‌های بزرگ، ذاتاً دارای «قدرت نرم» هستند. انقلاب‌ها با قدرت نرم متولد می‌شوند. به عبارت دیگر انقلاب‌ها قدرت نرم سرخود هستند. همین قدرت نرم آنهاست که توان اقناع‌سازی دیگران و نفوذ در قلوب

توده‌های مستعد حرکت و قیام را تولید می‌کند. گاه ظرفیت و توان این قدرت نرم آنقدر بالاست، که کشورهای هدف با همه قدرت گسترده سخت خود یارای ایستادگی در برابر آن را پیدا نمی‌کنند. به همین جهت است که یکی از راه‌های متداول برای مقابله با قدرت نرم انقلاب‌ها، راه انداختن جنگ‌های منطقه‌ای علیه آنها، توسط رقبای ایدئولوژیک و دشمنان است. همان‌گونه که در مورد انقلاب‌های فرانسه، روسیه و ایران خیلی زود و البته بسیار گسترده و عمیق این اتفاق افتاد.

قدرت نرم پشوانه دیپلماسی عمومی است. به تعبیر دیگر قدرت نرم و دیپلماسی عمومی دو روی یک سکه محسوب می‌شوند. قدرت نرم منبعی برای دیپلماسی عمومی و دیپلماسی عمومی ابزاری برای قدرت نرم محسوب می‌شود و این هر دو در انقلاب‌ها زوج مکمل معجزه‌بخشی را تشکیل می‌دهند که باعث گسترش مرزهای ایدئولوژیک انقلاب‌ها و نیز عامل بسط و گسترش عمق راهبردک آنها، حتی تا سرزمین‌های دوردست می‌شود.

زمانی که در سال ۵۷-۱۳۵۶ انقلابی بزرگ در ایران اتفاق افتاد، همگان را اجماع بر این بود که ایدئولوژی این انقلاب، «اسلامی» است. در نتیجه اسلام به مثابه یک ایدئولوژی در عمل تبدیل به منبع قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران گشت. این اسلام انقلابی، خیلی زود توانست، از بالای سر دولت‌ها، با توده‌های مردم مسلمان در منطقه و جهان ارتباط مثبت و اثرگذاری برقرار کند. در بستر و زمینه‌های مساعد و مناسب کشورهای اسلامی و ملل مسلمان، بذر دیپلماسی عمومی انقلاب اسلامی ایران خیلی زود جوانه زده و بالنده شد.

این‌گونه بود که در جریان انقلاب اسلامی ایران، رابطه وثیق و نیرومندی میان دین و دیپلماسی برقرار شد. در طول بیش از چهار دهه حیات این انقلاب، هنوز که هنوز است دشمنان این انقلاب از قدرت نرم و دیپلماسی عمومی اسلام انقلابی یا به تعبیر امروزی‌تر آن، اسلام سیاسی، در هراسند. امروزه، جمهوری اسلامی ایران یکی از مصادیق بارز و یکی از نمونه‌های موفق رابطه دین و دیپلماسی عمومی در جهان محسوب می‌شود.

آنچه که از آن به غلط با عناوینی نظیر احیای امپراتوری ایران یا هژمونی ایران در منطقه یاد می‌شود، نیست مگر دیپلماسی عمومی موفق مبتنی بر دین اسلام جمهوری اسلامی ایران در منطقه. چرا که اگر بنا به رقابت قدرت سخت جمهوری اسلامی ایران

با کشورهای مدعی بود، قدرت سخت مجموعه رقبا و دشمنان جمهوری اسلامی ایران هزاران برابر بیشتر از ایران است. پس علت هراس و هراس افکنی و هراس زایی از ایران انقلابی در چیست؟ پاسخ ساده است، شرایط منطقه از یکسو و صداقت و عملکرد اصول‌گرایانه جمهوری اسلامی ایران باعث شده است که قدرت نرم آن و نیز دیپلماسی عمومی‌اش هنوز که هنوز است حرف‌های زیادی برای گفتن داشته و قلوب بسیاری را متوجه خود کرده و آنها را جلب و جذب خود نماید. دیپلماسی عمومی مبتنی بر دین و مذهب جمهوری اسلامی ایران، هم خوب عمل کرده است و هم هنوز سرپا بوده و ظرفیت بسط و گسترش بیشتر را هم دارد.

لذاست که سلسله سؤالاتی هنوز نیاز به پاسخ دارد. آیا نفوذ جمهوری اسلامی ایران در کشورهای مسلمان نظیر یمن، عراق، بحرین، سوریه، لبنان، فلسطین، تونس، سودان، افغانستان، و ... از قدرت سخت آن ناشی می‌شود یا منبعث از قدرت نرم دیپلماسی عمومی مبتنی بر اسلام آن است؟ این قدرت نرم، دیپلماسی عمومی و «دیپلماسی فرهنگی» جمهوری اسلامی ایران است که به رغم تمام ضعف‌ها و کاستی‌های احتمالی‌اش، توانسته است مخاطبان بسیاری را با خود همراه سازد.

آری هنوز دین در جهان مهم است، هنوز اسلام در میان مسلمانان با ارزش است، هنوز دین منبع بزرگی برای قدرت نرم است، هنوز دیپلماسی عمومی دینی در جهان اسلام جواب می‌دهد، هنوز جمهوری اسلامی ایران از قدرت نرم دینی بالایی برخوردار است، هنوز دیپلماسی عمومی انقلاب اسلامی ایران نافذ است و بالاخره هنوز انقلاب و جمهوری اسلامی مورد خوبی برای مطالعه نسبت دین و دیپلماسی و به طور خاص تر اسلام و دیپلماسی عمومی است.

ترجمه کتاب حاضر با عنوان «دین و دیپلماسی: دیپلماسی عمومی جهانی» در شورای راهبردی روابط خارجی، که در آن تجربه جوامع مختلف در بهره‌گیری از مذهب در دیپلماسی عمومی منعکس شده است، فرصت مغتنمی را فراروی محققان کشور خواهد داد تا بتوانند به مباحث مربوط به این حوزه عمق بیشتری داده و با بسط ابعاد آن قلمروهای جدیدی بدان بیافزایند.

محمدباقر خرم‌شاد

دبیر شورای راهبردی روابط خارجی

پاییز ۱۳۹۹

پیشگفتار

اصطلاح دیپلماسی عمومی که برای اولین بار در سال ۱۹۶۵ به وسیله الموند گولین^۱ رئیس مدرسه «حقوق و دیپلماسی فلچر» در دانشگاه «تافتز» آمریکا مورد استفاده قرار گرفت، به طور ساده ارتباطات معطوف به منافع ملی یک کشور از طریق تماس با مردم خارج از مرزهای جغرافیایی تعریف شده است. از این رو، همان طور که بر اساس این تعریف ساده می بینیم، گروه های اجتماعی در جوامع مختلف به یکی از بازیگران مهم و تأثیرگذار بین المللی تبدیل شده اند. در واقع شرایط جدید نظام بین الملل و دیپلماسی عمومی به عنوان شکل جدیدی از دیپلماسی موجب شده تا کشورها، نیاز بیشتری برای ارتباط با مردم و به خصوص گروه های اجتماعی فعال و البته مؤثر در کشورهای هدف پیدا کنند و از آنجایی که یکی از گسترده ترین و البته فعال ترین گروه های مؤثر در هر جامعه ای گروه های دینی و مذهبی به حساب می آیند، بنابراین چگونگی شناخت و ارتباط با گروه ها و اجتماعات دینی و البته فضای اعتقادی در جوامع و کشورهای هدف می تواند یکی از ابزارهای مهم و تأثیرگذار بر روند دیپلماسی عمومی و دستیابی به منافع ملی کشورهای مختلف باشد. به عبارتی بر اساس اینکه اعتقادات دینی از فصول مشترک بسیاری از مردم جهان است، دین ظرفیت و پتانسیل مناسبی برای آغاز گفت وگوهای جهانی دارد و می توان با تکیه بر ارزش های مشترک ادیان از آن به مثابه

---

1. Almond Gulion

مؤلفه‌ای در ارتباطات بین ملت‌ها بهره گرفت. اصولی چون عدالت، عزت و احترام نفس، احترام متقابل در مرکز و کانون ادیان قرار دارد که همین امر می‌تواند در دیپلماسی مورد توجه و آگاهی‌بخش باشد. به این ترتیب و با توجه به نقش دین در زندگی اجتماعی مردم و تأثیرگذاری اجتماعات دینی بر فرایندهای اجتماعی و البته تصمیم‌گیری‌های سیاسی، مرکز دیپلماسی عمومی دانشگاه کالیفرنیا جنوبی در پروژه‌ای با عنوان «دیپلماسی اعتقادی» تلاش کرده مسیر جدیدی را در این حوزه برای مخاطبان خود ارائه کند. اثر حاضر نیز به عنوان «دین و دیپلماسی عمومی» که توسط فلیپ سیب و به قلم تعدادی از نویسندگان و کارشناسان این حوزه گردآوری شده، از مجموعه آثار این حوزه است که به وسیله انتشارات پالگریو مک‌میلان^۱ چاپ و منتشر شده است. این کتاب تلاش می‌کند با استفاده از کارشناسان حوزه‌های مختلف و با ذکر برخی از نمونه‌ها و موارد تاریخی، ضمن بحث درباره مسائل و چالش‌های پیش‌رو در حوزه دین و دیپلماسی عمومی، به برخی از ابعاد و زوایای نقش دین در جهان امروز و اهمیت آن به عنوان یکی از ابزارهای دیپلماسی عمومی بپردازد. به عبارتی این اثر می‌خواهد با بررسی چگونگی ارتباط دو مفهوم دین و دیپلماسی عمومی، به صورت نظری و عملی از یک چشم‌انداز جهانی، به بهبود شیوه‌ها و عملکرد دیپلماسی عمومی براساس مؤلفه‌های دینی کمک نماید.

تقدیر

طرح این کتاب به عنوان بخشی از پروژه دیپلماسی اعتقادی^۱ از سال ۲۰۱۱ در مرکز دیپلماسی عمومی دانشگاه کالیفرنیا جنوبی آغاز شد. این طرح شامل یک کنفرانس (که در آن برخی نویسندگان این کتاب شرکت داشتند) و تعدادی آثار برخط و چاپی است. پروژه دیپلماسی اعتقادی همچنان به کار خود ادامه می‌دهد و امیدواریم به تولید مطالب قابل استفاده بیشتر برای محققان و سیاست‌گذاران منجر شود.

هسته اصلی این طرح، کارکنان و کارشناسان مرکز دیپلماسی عمومی دانشگاه کالیفرنیا جنوبی یعنی شرین بدوی والتون^۲، استیسی اینگبر^۳، ویکی هسیه^۴ و ناومی لایت^۵ هستند. ما با کمک خرد جمعی و توانایی این تیم توانستیم بین دین و دیپلماسی عمومی پیوند ایجاد کنیم، از این رو به عنوان سرویراستار این جلد (از کتاب) و مدیر مرکز، از آنها به خاطر این لطف بزرگ سپاسگزارم.

-
1. Faith diplomacy
  2. Sherine Badawi Walton
  3. Stacy Ingber
  4. Vikki Hsieh
  5. Naomi Leight

معرفی نویسندگان

لن تی. چو، دانشیار گروه دیپلماسی و امور جهانی در کالج اکسیدنتال^۱ است. اثر او در مورد کلیسای کاتولیک توسط مجله مطالعات ویتنام به نام «سیاست‌ها و مذهب، دموکراتیزاسیون» و بی‌بی‌سی ویتنام منتشر شده است. همچنین اثر وی در مورد کلیسای کاتولیک ویتنام در کتابی با عنوان «سازمان‌های محلی و حکمرانی شهری در شرق و جنوب شرقی آسیا» در سال ۲۰۰۹ در انتشارات راتلج نیز چاپ شده است.

لیورا دانن، یکی از همکاران مرکز بین‌المللی دین و دیپلماسی است که به‌عنوان مدیر پروژه‌های ویژه با برنامه خاورمیانه در مؤسسه همکاری و تعارض جهانی^۲ در دانشگاه کالیفرنیا همکاری کرده است. وی همچنین به‌عنوان همکار و محقق در کمیسیون آزادی مذهبی بین‌المللی ایالات متحده^۳ و مرکز مطالعات بین‌المللی و راهبردک فعالیت داشته است.

محمد النووی، دانشیار دانشکده ارتباطات دانشگاه کوئینز شارلوت^۴ است. وی به‌عنوان نویسنده یا نویسنده مشترک صاحب آثار و تألیفاتی مانند اسلام دات کام؛ گفتمان‌های معاصر اسلامی در فضای مجازی؛ الجزیره: داستان شبکه‌ای که درباره

---

1. Occidental College
2. Institute on Global Conflict and Cooperation
3. US Commission on International Religious Freedom
4. Queens University of Charlotte

حکومت‌ها لفاظی کرده و ژورنالیسم مدرن را دوباره تعریف می‌کند؛ و روند صلح مصر - اسرائیل در گزارش روزنامه‌نگاران غربی است. او مؤسس و سردبیر مجله «رسانه خاورمیانه» است و در هیئت تحریریه مجله «رسانه، جنگ و تعارض» و «رسانه جهانی»^۱ فعالیت می‌کند.

ریچارد فلوری، مدیر بخش تحقیق مرکز دین و فرهنگ مدنی در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی و استادیار پژوهشی رشته جامعه‌شناسی در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی است. وی نویسنده آثاری چون فرایند رشد در آمریکا: قدرت نژاد در زندگی نوجوانان؛ دستیابی به ایمان: تلاش معنوی نسل پسابومر^۲؛ و دین نسل ایکس^۳ است. **سراینا فلوری**، از مقامات رسمی در اداره فدرال وزارت امور خارجه سوئیس است.

دانیل هال، از اعضای سوکا گاکای^۴، انجمن بودایی بین‌المللی - آمریکایی است، جایی که وی در آن بر روی هدایت طرح‌های افزایش اطلاع‌رسانی در مورد اعلامیه‌ها و برنامه‌های اقدام سازمان ملل در زمینه فرهنگ صلح متمرکز است. هال دارای مدرک کارشناسی ارشد دیپلماسی عمومی از دانشگاه کالیفرنیا جنوبی است.

بری لاس کوتا، مدیر مرکز دین و فرهنگ مدنی در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی است. وی عضو انجمن جامعه‌شناسی دین؛ انجمنی برای مطالعات علمی درباره دین و شورای پاسفیک در زمینه سیاست بین‌المللی است.

یوهانس ماتیاسی، سفیر سوئیس در جمهوری آرژانتین و رئیس دیپلماسی عمومی در سازمان «پیشگاه سوئیس» بود.

فیلیپ سیب، استاد دانشگاه کالیفرنیا جنوبی و مدیر مرکز دیپلماسی عمومی

1. Global Media

۲. نسل پسابومر (Post-Boomer Generation) نسل بعد از انفجار جمعیتی یا بیبی‌بومر است. بیبی بومر دوره انفجار جمعیت پس از جنگ جهانی دوم، یعنی در حد فاصل سال‌های ۱۹۴۶ و ۱۹۶۴ را می‌گویند. (مترجم)
۳. نسل ایکس (GenX) به نسلی می‌گویند که بعد از اتمام انفجار جمعیت پس از جنگ جهانی دوم و قبل از نسل ایگرگ زاده شده‌اند. بیشتر جمعیت‌شناسان، مورخان، و صاحب‌نظران معتقدند که تولد این نسل در اوایل دهه ۱۹۶۰ آغاز شد و در اوایل دهه ۱۹۸۰ به پایان رسید که در ایران مابین دهه ۴۰ تا شروع دهه ۶۰ است. استفاده از اصطلاح «نسل ایکس» در سال ۱۹۹۱ پس از انتشار رمان نسل ایکس: داستان فرهنگ شتاب گرفته داگلاس کیپلند رواج یافت. (مترجم)

4. Soka Gakkai

این دانشگاه است. کتاب‌های اخیر او عبارتند از: به‌سوی دیپلماسی عمومی جدید، الجزیره انگلیسی و دیپلماسی بی‌درنگ^۱.

نجیبه ساید - میلر، استادیار آموزش بین‌ادیانی در دانشکده الهیات کلرمونت^۲ است. تحقیقات و نوشته‌های وی به‌عنوان کارگزار صلح بر روی حل تعارضات و موضوع زنان تمرکز دارد.

دایان وینستون، کرسی شوالیه در بخش رسانه و مذهب در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی را در اختیار دارد. او نویسنده آثاری چون صفحه نمایش کوچک، تصویر بزرگ: تلویزیون و دین؛ کتاب راهنمای آکسفورد در مورد دین و رسانه‌های خبری آمریکایی؛ و مذهب در منطقه مرکزی: رسانه‌های آمریکایی و انقلاب ریگان است.

جووان ژانگ، استادیار گروه ارتباطات، دانشگاه تگزاس در سن آنتونیو است. دکتر ژانگ دارای مقالات علمی منتشر شده در مورد دیپلماسی عمومی و ارتباطات بین‌المللی در مجلاتی مانند «بررسی روابط عمومی»^۳، «برندسازی مکانی و دیپلماسی عمومی»^۴ و مجله بین‌المللی ارتباطات است.

---

1. Real-Time Diplomacy
2. Claremont School of Theology
3. Public Relations Review
4. Place Branding and Public Diplomacy

مقدمه

فیلیپ سیب^۱

اگر دیپلماسی عمومی را بتوان به‌عنوان شیوه نفوذ نرم جهت پیشبرد منافع ملی تعریف کرد، از این رو، نقش دین را نباید در زندگی مردم نادیده گرفت. ایمان قدرتمند است؛ برای برخی از مردم، ایمان قلب زندگی‌شان است. چنانکه هیوستون اسمیت^۲ می‌گوید: «مطمئن‌ترین راه برای نفوذ به قلب یک ملت از طریق ایمان آنهاست»^۳.

این فرض هم ساده و هم عمیق است؛ ساده به‌خاطر حس مشترک نسبت به آن و عمیق به‌خاطر چالش ضمنی آن، که ناشی از تعهد به سکولاریسم است. سکولاریسمی که بر دیپلماسی ایالات متحده و بسیاری از کشورهای دیگر سایه افکنده است. دین دارای ابعاد متعددی است که بر سیاست، اقتصاد و دیگر جوانب جامعه مدرن تأثیر می‌گذارد. باری روبین^۴ می‌گوید: «در دوران مدرن در غرب دین کم‌وبیش به‌عنوان گرایشی کلامی (الهیاتی)^۵ از مسائل تصور می‌شود تا اینکه به‌عنوان یک عامل مؤثر سیاسی در زندگی اجتماعی در نظر گرفته شود»^۶. اما در واقع دین هم کلامی و هم

1. Philip Seib

2. Huston Smith

3. Huston Smith, *The Illustrated World's Religions* (San Francisco, CA: HarperCollins, 1994), 13.

4. Barry Rubin

5. Theological

6. Barry Rubin, "Religion and International Affairs," in Dennis R. Hoover and Douglas M. Johnston (eds.), *Religion and Foreign Affairs* (Waco, TX: Baylor University Press, 2012), 521.

سیاسی است، به همین خاطر در زمینه دیپلماسی اهمیت بسیاری دارد». قدرت ذاتی دین در دیپلماسی عمومی همانند تأثیر آن در ایجاد صلح است. داگلاس جانستون^۱ و برایان کاکس^۲ چهار ویژگی دین را که به این نقش کمک می‌کند، چنین بیان می‌کنند:

۱. نفوذ فراگیر و ریشه‌دار دین در جامعه.
  ۲. اعتبار دین به‌عنوان نیروی غیر سیاسی جهت ایجاد تغییر، براساس یک مجموعه‌ای قابل ملاحظه از ارزش‌ها.
  ۳. یک ابزار خاص برای آشتی احزاب مخالف، که دارای قابلیت احیای روابط انسانی است.
  ۴. توانمندی بسیج اجتماعی، ملی و بین‌المللی برای حمایت از روند صلح.^۳
- در همین راستا مادلین آلبرایت، وزیر اسبق امور خارجه ایالات متحده می‌گوید که دیپلمات‌ها «باید قابلیت درک نقش اعتقادات دینی در تعارض‌ها و تشخیص زمان به‌کارگیری اصول دینی برای فرونشاندن منازعه را افزایش دهند». آلبرایت به‌خصوص در زمینه دیپلماسی عمومی تأکید می‌کند که «دیپلمات‌ها باید در جهت‌گیری نهادهای سیاست خارجی ما بازنگری کنند تا اینکه به‌طور کامل، قدرت بی‌کران دین در زمینه نفوذ بر چگونگی تفکر، احساس و... مردم در نظر گرفته شود». علائم چنین نفوذی در تمام ابعاد زندگی مردم و در بسیاری از ادیان وجود دارد.^۴
- جنیفر ای. مارشال^۵ و توماس اف. فار^۶ در این زمینه نوشته‌اند: «دیپلماسی عمومی مؤثر باید دین را به‌عنوان محرک قدرتمند فرهنگ، از جمله فرهنگ سیاسی در نظر بگیرد. دین یکی از قدرتمندترین عوامل مؤثر، هم در زندگی فردی و هم در زندگی اجتماعی است؛ [دین] جهان‌بینی بسیاری از افراد را تعیین می‌کند.^۷ به نظر می‌رسد

1. Douglas Johnston

2. Brian Cox

3. Douglas Johnston and Brian Cox, "Faith-Based Diplomacy and Preventive Engagement," in Douglas Johnston (ed.), *Faith-Based Diplomacy* (New York: Oxford university Press, 2003), 14.

4. Madeleine Albright, *The Mighty and the Almighty* (New York: Harper Perennial, 2007), 66-7.

5. Jennifer A. Marshall

6. Thomas F. Farr

7. Jennifer A. Marshall and Thomas F. Farr, "Public Diplomacy in an Age of Faith," in Philip Seib (ed.) *Toward a New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy* (New York: Palgrave Macmillan, 2009), 199-200.

باید دین کاملاً با دیپلماسی عمومی ادغام شود، در حالی که اغلب این‌گونه نیست.

دین و دیپلماسی آمریکایی

دین جزئی جدا از زندگی اجتماعی نیست. دین با دیگر ابعاد زندگی مانند فرهنگ محلی، ملی و جهانی همپوشانی دارد و قطعاً با بسیاری از ابعاد سیاست مرتبط است. هر چند ایالات متحده و دیگر کشورهای غربی به تدریج و تا حدی به‌سختی متوجه این موضوع شده‌اند. ایالات متحده تمایلی به گسترش روابط با کشورهای که در آن اعتقادات مذهبی و ضدآمریکایی درهم‌تنیده شده، ندارد. تحولات جهان عرب در سال ۲۰۱۲ نشان داد چگونه ناپایداری این روابط [مناسبات آمریکا با کشورهای مذهبی] ادامه دارد. زمانی که بخشی از فیلمی با نام معصومیت مسلمانان^۱ که پُر از تهمت‌های ضد اسلامی بود در یوتیوب منتشر شد، هزاران و به‌سرعت میلیون‌ها نفر به موازات ارتباطات شفاهی از طریق رسانه‌های اجتماعی از وجود این ویدئو مطلع شدند و این امر موجب گسترش احساسات ضدآمریکایی در بسیاری از کشورهای منطقه شد. در واقع، فیلم معصومیت مسلمانان یک جرقه دینی بود که خشم عمومی را شعله‌ور کرد و موجب شورش در سراسر جهان اسلام علیه سفارتخانه‌های ایالات متحده شد. اگرچه اغتشاش ناشی از این اتفاق کوتاه‌مدت بود، اما افرادی در جریان آن کشته شدند. این امر نشان می‌دهد که تشدید احساسات در مسائل مربوط به دین می‌تواند بسیار الهام‌بخش باشد و در هر جای دنیا، آمیختن مسائل دینی و سیاسی به نتایج ناپایدار منجر می‌شود.

واکنش به فیلم معصومیت مسلمانان یادآور واکنش شدید به ماجرای جنجالی کاریکاتورهای دانمارکی در سال ۲۰۰۶ بود. در ماجرای کاریکاتورهای دانمارکی، انتشار کاریکاتورهای [موهن] از حضرت محمد (ﷺ) به یک خشم اینترنتی و حوادث خشن منجر شد که بیش از ده‌ها نفر در جریان آن کشته شدند. این اغتشاشات بعد از مدت کوتاهی پایان یافت، همان‌طور که در سال ۲۰۱۲ نیز چنین شد. اما نکته مهم آن است که بدانیم برخورد میان فرهنگ‌ها وجود دارد و به‌این‌زودی‌ها پایان نمی‌یابد. در بسیاری از کشورهای مسلمان، پخش فیلم معصومیت مسلمانان

نقض قانون به‌شمار می‌آید. اما در اکثر کشورهای غربی به‌واسطه قانون آزادی بیان که اساس هنجارهای ملی و سیستم‌های حقوقی است، از آن حمایت می‌شود. این نشان می‌دهد که اختلافات میان اصول اجتماعی - قانونی [جهان اسلام و غرب] نمی‌تواند حل شود؛ بلکه در بهترین حالت می‌توان انتظار نوعی تنش‌زدایی دینی - فرهنگی را داشت.

تحولات اخیر در کشورهای عربی نشان می‌دهد، سال‌ها تنش و سرخوردگی در این جوامع موجب حساسیت عمومی شده است، از این‌رو وظیفه دیپلماسی عمومی دینی ایالات متحده و دیگر ملت‌های غیرمسلمان بسیار پیچیده است و بیشتر از طریق ارتباطات بدون مرز با رسانه‌های اجتماعی ایجاد می‌شود. دیپلمات‌ها می‌دانند آنها باید به اندازه آشوبگران مصمم باشند تا بتوانند جریانی ثابت از اطلاعات را حفظ کنند، زیرا چنین امری باعث ایجاد بستر برای جلب مخاطب می‌شود. نه تنها اسلام، بلکه بسیاری دیگر از ادیان جهان دارای معیارهای متفاوتی با سایر بخش‌ها و مناطق دنیا هستند، بنابراین حتی اگر آنها خیلی به وضعیت بی‌ثبات آشکار ناشی از اصطکاک بین اسلام و جهان غرب توجه نکنند، اما طرفداران این ادیان باید با ذهنیت باز، نسبت به چنین بی‌ثباتی واکنش نشان دهند.

مادلین آلبرایت برای تسریع و استانداردسازی ادغام دین جهت به‌کارگیری در عرصه دیپلماسی عمومی ایالات متحده شیوه‌ای خردمندانه ارائه می‌دهد. وی توصیه می‌کند «سفیران و نمایندگان آنها، باید در محل مأموریت‌شان با رهبران دینی محلی ارتباط داشته باشند. وزارت امور خارجه باید هسته‌ای از متخصصان دینی را استخدام و یا آموزش دهد، تا هم در واشنگتن و هم در سفارتخانه‌های کلیدی خارج از کشور مستقر شوند».^۱ وی همچنین پیشنهاد می‌کند هر یک از سفارتخانه‌های ایالات متحده باید شامل یک وابسته (رایزن) دینی در میان کارکنانش باشد و از وزرای دولت بخواهد که مجموعه آنها از «مشاوران دینی برای تکمیل گروه مشاورانش» استفاده کند.^۲

طرح آلبرایت براساس این ایده استوار است که دیپلمات‌های آمریکایی باید دین را به‌عنوان یک مؤلفه مهم در جعبه ابزار دیپلماسی عمومی‌شان بپذیرند، نه اینکه از آن اجتناب کنند. اما حتی این پیشنهاد ساده به‌خاطر موضوع آزادی دین در دیپلماسی

1. Albright, *The Mighty and the Almighty*, 75-6.

2. <http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/episodes/may-19-2006/madeleine-albright/1845/>.

عمومی پیچیده می‌شود. همان‌طور که در طول ناآرامی‌های جهان اسلام در سپتامبر ۲۰۱۲ نشان داده شد، انطباق آزادی دین و آزادی بیان ممکن است در ایالات متحده با سروصدای کمی انجام شود، اما این موضوع در دیگر نقاط جهان این‌گونه نیست. دیوید کرکپاتریک^۱ در نیویورک تایمز در این زمینه می‌نویسد:

«زمانی که یک ویدئو آنلاین آمریکایی اهانت‌آمیز به ساحت حضرت محمد (ﷺ) موجب خروش اعتراضات در حدود ۲۰ کشور شد، باید گفت ریشه این اعتراضات بیش از اینکه حساسیت دینی، عوام‌فریبی سیاسی و تنفر از واشنگتن باشد... یک تقاضایی بود که بسیاری آن را با واژه آزادی توصیف می‌کنند، هرچند در یک بستر کاملاً متفاوت از اصطلاحی که در (مکتب) فردگرایی غربی استفاده می‌شود: حق جامعه‌ای اعم از مسلمان، مسیحی یا یهودی این است که از توهین جدی به هویت و ارزش‌هایش در امان باشد... در شرایطی که اهانت به دین جرم است و دولت مصر مانند دیگر کشورهای عرب در این زمینه، به شدت همه رسانه‌هایش را کنترل می‌کند، از این رو گاهی درک این موضوع سخت است که دولت آمریکا احساس کند به خاطر قوانین آزادی بیان خود، در مقابل مخرب‌ترین تعصبات دینی مجبور به سکوت باشد».^۲

حوادث سپتامبر ۲۰۱۲، عمق شکاف بین مفاهیم آزادی نامحدود^۳ دینی و مفهوم وفاداری عمیق دینی^۴ را نشان داد. اگرچه مفاهیم نباید لزوماً با هم متناقض باشند، اما این موضوع بر پیچیدگی‌های تعریفی مربوط به مفهوم «آزادی دین» مقابل «آزادی بیان» تأکید کرده و نشان می‌دهد یک لایه به مشکلات مورد توجه دیپلمات‌ها، [یعنی] کسانی که می‌خواهند بر ابعاد دین به‌عنوان مزایای دیپلماسی عمومی تأکید کنند، می‌افزاید.

1. David Kirkpatrick

2. <http://www.nytimes.com/2012/09/17/world/middleeastmuslims-rage-over-film-fueled-by-culture-divide.html?hp>.

3. Relaxed

4. intense religious faithfulness

فرا تر از مبحث ایالات متحده

مصائب ایالات متحده و نقش دولت‌ها در ابعاد دینی دیپلماسی عمومی بسیار مورد توجه هستند، اما این مسائل تنها بخشی از پیچیدگی‌های پیوند میان دین و روابط بین‌الملل هستند. این کتاب به دنبال مسیرهای بیشتر در حوزه دین و دیپلماسی عمومی است، که بسیاری از آنها در گذشته طی نشده است.

در بخش اول، بری لاس‌کوتا^۱ و ریچارد فلوری^۲ جهان را با بررسی نقش دین در عصر مدرن و چگونگی ارتباط آن با دیپلماسی عمومی تعریف می‌کنند. با وجود اینکه سکولاریسم به وسیله دولت‌های زیادی پذیرفته شده است، شواهد بسیاری وجود دارد که مردم بیشتری از جهان در حال دین‌دار شدن هستند و تعدادی از ادیان بزرگ در حال گسترش به بخش‌های جدید جهان هستند.

در بخش دوم، دانیل هال^۳ به منظور ارائه یک دیدگاه تاریخی در مورد اهمیت دین دیپلماسی عمومی در سیاست، مشارکت میان پاپ ژان پل دوم، کلیسای کاتولیک لهستان و رادیو اروپای آزاد را بررسی می‌کند، زمانی که این مشارکت مانعی مهم مقابل کمونیسم شوروی در شرق اروپا بود. وی در این بخش نشان می‌دهد ایمان می‌تواند، البته تا حدی، بر سیاست‌ها تأثیر بگذارد.

در بخش سوم، لن چو^۴ عنوان می‌کند برخلاف ادعای رژیم‌های کمونیستی ویتنام و چین که معتقد بودند تا حدی بر روی کلیسای کاتولیک در کشورشان کنترل دارند، آنها به کلیسای کاتولیک به عنوان عاملی ضروری برای پیوندهای بین‌المللی گسترده نیاز داشتند. وی معتقد است دیپلماسی عمومی واتیکان نمی‌تواند نتایج چشمگیر آبی (مانند آزادی کامل مذهبی) به بار آورد، اما ثابت کرده می‌تواند یک فضای آزاد برای مذاکره و صلح در محیطی خشونت‌آمیز و خفقانی ایجاد کند. در این بخش همچنین نشان داده می‌شود که هیچ دولتی نمی‌تواند خود را از مؤلفه‌های بین‌المللی یعنی مشروعیت و شناسایی، کاملاً مستقل بداند - بدون توجه به اینکه آن دولت چقدر به لحاظ نظامی یا اقتصادی قدرتمند باشد، به هر حال چنین امری غیرممکن است.

---

1. Brie Loskota
2. Richard Flory
3. Daniel Hall
4. Lan Chu

در بخش چهارم، جوان ژانگ^۱ به بررسی چشم‌انداز دیگری در آسیا می‌پردازد. وی تلاش می‌کند که ابتکارات چین در دیپلماسی کنفوسیوسی، دیپلماسی بودایی، دیپلماسی اسلامی، دیپلماسی مسیحی و دیپلماسی تائوئیستی را به‌عنوان شیوه‌ای برای ترسیم قدرت نرم چین در جهان، تشریح کند. در دیپلماسی اعتقادی دولت چین، دین به‌عنوان منبع دیپلماسی در اولویت قرار دارد. آئین کنفوسیوس و آئین بودا، چینی هستند و این کشور با جدیت هم به‌لحاظ داخلی و هم به‌لحاظ بین‌المللی از آنها حمایت می‌کند. البته چین هم‌زمان با احتیاط، با دیپلماسی اسلامی و مسیحی وارد تعامل می‌شود. با توجه به اینکه دین با مسائل پیچیده ملی و موضوعات اجتماعی چین گره خورده، دیپلماسی اعتقادی این کشور ذاتاً آسیب‌پذیر است.

در بخش پنجم، نجیبه ساید - میلر^۲ جنبه‌ای از دیپلماسی عمومی، شامل اسلام را بررسی می‌کند. به‌رغم تنش اخیر میان ادیان، به‌ویژه بین اسلام و مسیحیت، بررسی‌های اندکی درباره نگرش متفاوت ادیان نسبت به توهین مقدسات^۳ انجام شده است. جنجال کاریکاتورهای دانمارکی، حادثه قرآن‌سوزی تری جونز، کشتن وزیر پاکستانی تعریف‌های حقوقی متفاوتی دارند. راهبردهای دیپلماسی عمومی باید پیچیدگی هر حادثه را کنترل کرده و شاید مهم‌تر از آن، باید از ایجاد برخورد میان بازیگران و جمعیت مسلمان و غیرمسلمان پیشگیری کند. میلر در این بخش تلاش می‌کند به این پرسش‌ها بپردازد که مواضع سریع حقوق‌دانان مسلمان درباره موضوع توهین به مقدسات چیست؟ چالش‌های ناشی از برداشت‌های فرهنگی متقاطع^۴ به سکولاریسم و پاسخ‌های مناسب در مقابل اقدامات بالقوه کفرآمیز چیست؟ دیپلماسی عمومی چگونه می‌تواند فصل مشترک قیام‌های مردمی ناشی از توهین به مقدسات را توضیح دهد؟ مسیحیت به‌عنوان یک دین جهانی، چگونه موضوع توهین به مقدسات به‌خصوص در ارتباط با اسلام و مسلمانان را مورد توجه قرار می‌دهد؟ حوزه‌های بالقوه همکاری میان کارگزاران دیپلماسی و رهبران اعتقادی که می‌تواند تنش‌ها را کاهش داده و از دین برای ایجاد فضای گفت‌وگو و برقراری ارتباط جهت

---

1. Juyan Zhang
 2. Najeeba Syeed-Miller
 3. blasphemy
 4. cross-cultural

پاسخ به نگرانی‌های مربوط به توهین و الحاد استفاده کنند، کدام هستند؟ به دنبال پاسخ به این پرسش‌ها، میلر به شیوه‌هایی از آموزه‌های خاص اعمال دینی تأکید کرده که می‌توانند به تلاش‌های دیپلماسی عمومی شکل دهند.

در بخش ششم، محمد النوری^۱ با دیدگاهی متفاوت به اسلام و دیپلماسی عمومی می‌نگرد، که براساس آن نقش دین در جوامع عرب و مسلمان با دیدی نسبتاً مهم از روزنامه‌نگاری شهری در بستری اسلامی همراه شده است. النوری به وعده‌های دموکراسی‌سازی برخط، فعالیت‌های جامعه مدنی در زمینه امت اسلامی مجازی و چگونگی استفاده از فناوری‌های برخط به وسیله ملت‌های مسلمان در سطوح رسمی و غیررسمی برای تکمیل تلاش دیپلماسی عمومی می‌پردازد.

در بخش هفتم، یوهانس ماتیاوسی^۲ و سراینا فلوری^۳ واکنش‌های دولت سوئیس به همه‌پرسی ممنوعیت ساخت مناره جدید در آن کشور را بررسی می‌کنند. در زمان تدارک برگزاری همه‌پرسی، در عین اینکه سوئیس حمایت رسانه‌ای گسترده‌ای از سراسر جهان دریافت کرد، اما همچنین با انتقادات صریح از سوی سازمان‌های بین‌المللی، دولت‌ها و رهبران مذهبی و بیش از همه مسلمانان جهان روبرو شد. سوئیس با توجه به تجربیات دیگر کشورها، یک راهبرد رسانه‌ای بسیار فعالی را در خارج دنبال کرد، که مفید بود. بلافاصله پس از پایان رأی‌گیری که ممنوعیت ساخت مناره را تأیید می‌کرد، توجهات از سرزنش سوئیس به سمت بیان مسائل کلی شامل مهاجرت و ادغام معطوف شد. تجربه به دست آمده از ارتباطات خارجی سوئیس در راه‌اندازی طرح ممنوعیت مناره می‌تواند به موضوعات کلی مربوط به مرزها و فرصت‌های ناشی از مناسبات بین‌المللی انتقال یابد، مانند برخی باید و نبایدهای عملی که ممکن است به نفع دیگر کشورها نباشد.

در بخش هشتم، دایان وینستون^۴ می‌نویسد: «در سال ۲۰۰۷ راهبان بودایی برای جلب توجه جهانی به بودیسم، از طریق سنت‌شان یعنی «دین ضدسیاست»^۵، جهان را متوجه دیکتاتوری وحشیانه میانمار کردند. وی عنوان می‌کند راهبان بودایی با

---

1. Mohammed el-Nawawy
2. Johannes Matyassy
3. Seraina Flury
4. Diane Winston
5. Religious anti-politics

نگهداشتن یک کاسه خالی در حال سکوت، تصویری نمادین برای روزنامه‌نگاران خلق کردند که از آن برای پیگیری مسائل مربوط به شرایط سرکوبگرانه سیاسی و اقتصادی میانمار استفاده شود. راهبان بودایی توانستند ضمن استفاده از اصول دینی خود برای تمرکز نگاه مردم جهان به وضعیت میانمار، از آن برای پیروزی طرفداران‌شان بهره بگیرند.

در بخش نهم، لیورا دانان^۱ به بررسی وضعیت ایالات متحده می‌پردازد، که هر چند جزء مشارکت‌کنندگان مردد در زمینه دیپلماسی عمومی دینی است، اما از یک دارایی باارزش برخوردار است که باید از آن استفاده کند. آزادی دینی آمریکا می‌تواند قلب دیپلماسی عمومی اعتقادی ایالات متحده باشد. آزادی دینی به‌خاطر اهمیت آن در داخل و حمایت از آن در خارج از کشور، به‌عنوان بزرگ‌ترین نمونه قدرت نرم آمریکا مطرح است. با توجه به شرایط، آزادی دینی می‌تواند به‌عنوان شیوه‌ای به حفظ حقوق بشر بین‌المللی، ثبات ملی و امنیت بین‌المللی بیشتر و حمایت از توسعه اقتصادی و دموکراسی‌سازی، کمک کند. دانان در این بخش، راهبرد جامع به‌کارگیری دیپلماسی عمومی را برای ترویج آزادی دینی در خارج از کشور تشریح می‌کند.

این بخش‌ها هر کدام به روش خود، درس مناسبی برای آینده دیپلماسی عمومی اعتقادی ارائه می‌کنند. یکی از اهداف این کتاب بهبود جایگاه ابعاد مختلف اعتقادی به‌عنوان بخشی از مدیریت ابزارهای دیپلماسی عمومی است، که برای دسترسی به جوامع دور دست کمک می‌کند. باید توجه شود که اغلب این بخش‌ها تمایزات مشخص میان دیپلماسی سنتی و عمومی را منعکس نمی‌کنند. موانع بوروکراتیک بین این دو دائماً در حال کاهش است و دسترسی دولت‌ها به مردم جوامع دیگر (مانند گذشته) یک بخش الحاقی استثنایی^۲ نسبت به دیگر عناصر دیپلماسی نیست، بلکه قلب آن است. به‌عنوان مثال، زمانی که واتیکان به‌طور مستقیم سراغ کاتولیک‌های چینی می‌رود، این تلاش نباید به‌عنوان دیپلماسی عمومی قلمداد شود، اما ارتباط با اعضای جامعه چین مطابق با اهداف و روش‌های این جنبه از سیاست خارجی است. نادیده گرفتن نقش ایمان در جهانی کم‌وبیش دینی، معنایی ندارد. استفاده از

1. Liora Danan
2. exceptional adjunct

۳۰ ♦ دین و دیپلماسی عمومی

قدرت نرم، تنها زمانی می‌تواند موفق باشد که مؤلفه‌های فرهنگی مانند دین، مکمل طراحی و پیاده‌سازی دیپلماسی عمومی شود. این ساده‌ترین شکل همکاری نیست، اما ضروری است.

فصل اول:

چرا دین هنوز در جهان مهم است

بری لاس کوتا^۱ و ریچارد فلوری^۲

مدت‌ها بود که دانشمندان علوم اجتماعی و ناظران سیاسی انتظار داشتند دین از زندگی اجتماعی و سیاست به فراموشی سپرده شود، اما می‌بینیم همچنان به‌عنوان یک نهاد مهم شکل‌دهنده به زندگی مردم، جوامع و سیاست‌ها در سراسر جهان، باقی مانده است. درحالی‌که بسیاری اعتقاد دارند دین در سطح جهان دچار تجدید حیات شده است، اما یک بررسی دقیق‌تر نشان می‌دهد که دین به‌عنوان مجموعه باورها، پیوندها و انگیزه‌ای برای اقدام عمومی هرگز از بین نرفته و به‌عنوان یک نیروی قدرتمند و متعالی هم به‌صورت خوب و هم بد همواره وجود داشته است. البته باید یادآور شد که تنزل دین به این دوگانه‌ها برای فهم اینکه آن چگونه در زندگی روزمره مردم نفوذ و عمل می‌کند، ناکافی است. این بخش از کتاب براساس نظرسنجی‌های عمومی و مطالعات کیفی موردی که در میان گروه‌های دینی و سیاسی انجام شده، بر اهمیت دین، از جمله درک درست و دقیق از آن - همان‌گونه که اکثریت مردم ایالات متحده و دیگر کشورها به آن اعتقاد دارند - در طول هر نوع تلاش مقامات دولتی جهت تعامل با جهان تأکید می‌کند.

---

1. Brie Loskota
2. Richard Flory

نهادهای رهبران و پیروان دینی نماینده بخش مهمی از مردمان جهان هستند که دیپلماسی عمومی به دنبال نفوذ و همکاری با آنهاست. توجه دوباره دیپلمات‌ها و مقامات دولتی به قدرت و جایگاه دین موجب نمی‌شود آثار آن به سرعت تغییر کند، اما باعث می‌شود نگرش و شناختی که نسبت به دین همیشه وجود داشته، دگرگون شود. در کنار این برداشت عمومی که دین در جهان مدرن و پست مدرن ضعیف شده است، بسیاری از شنیدن میزان اهمیت همکاری با جوامع دینی برای نهادهای دولتی، شگفت‌زده هستند. گسترش منافع دیپلمات‌های دولتی آمریکا در حوزه دین تغییری خوشایند است. اما هیچ‌یک از آنها هنوز مهارت و صلاحیت لازم برای درک درست از تنوع اشکال دینی و شیوه‌های تأثیرگذاری آن بر جهان را ندارند. دیپلمات‌ها باید در مفهوم‌سازی تصورات‌شان درباره چگونگی عملکرد دین در جهان و چگونگی اثرگذاری آن بر اقدامات سیاسی و اجتماعی در سطوح فردی و شخصی به مانند سطح عمومی تجدیدنظر کنند.

«تجدید حیات» دین

در سال‌های اخیر در مورد دین سیاسی کنشگر بسیار نوشته شده است، با این استدلال محوری که دین در معرض «تجدید حیات» جهانی قرار دارد. در حالی که بسیاری از گروه‌های دینی وجود دارند که به صورت سیاسی و عمومی در گوشه و کنار جهان فعال هستند، این رویکرد [بحث تجدید حیات دین] تنها این احساس را ایجاد می‌کند اگر کسی شروع به دین‌داری کند کاملاً از چشم‌اندازی سکولار است. در بیشتر دوران قرن بیستم، اندیشمندان دینی به مانند سیاستمداران و دیپلمات‌ها در چهارچوب یک دیدگاه محدود، عمل می‌کردند، که براساس این دیدگاه فرض می‌شد افول دین در میان جوامع مدرن و امروزی، اجتناب‌ناپذیر است. براساس چهارچوب «نظریه سکولارسازی» جوامع که دارای ابعاد کاملاً روشن است، از زمانی که جوامع به لحاظ سیاسی و اقتصادی مدرن شده‌اند و علم به مهم‌ترین و مسلط‌ترین (روش) برای درک واقعیت مبدل شد، دین به صورت طبیعی موقعیت خود را از دست داده و به میراث دوران خرافه‌پرستی گذشته تبدیل شده است. براین اساس آنچه از دین باقی مانده، تنها در

حوزه خصوصی به‌عنوان کمک به افرادی است که احتمالاً به این نوع حمایت روانی (بحث دین‌داری) نیاز دارند.^۱

با این حال اوایل دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ این دیدگاه شروع به تغییر کرد. با ظهور راست دینی دارای قدرت سیاسی در ایالات متحده و تحولات دیگری مانند انقلاب ایران در همان دوره زمانی، یک بازنگری میان اندیشمندان و دیگران به وجود آمد، که تلاش می‌کردند تا بفهمند این گروه - به‌طور کلی اشاره به «بنیادگرایان»^۲ دارد - چگونه عمل می‌کنند، انگیزه آنها چیست، و آنها چه چیزی به جوامع مدرن و در حال نوسازی ارائه می‌کنند. در پاسخ به این پرسش‌ها چندین پروژه جهت بررسی چگونگی پیدایش بنیادگرایان جهانی آغاز و به آثار قابل توجه بسیاری منجر شد، این پروژه‌ها اگر هیچ دستاوردی نداشت، حداقل به آشکار شدن این حقیقت کمک کرد که جنبش‌های دینی به ظاهر نوپا، بازیگران بسیار مهمی هستند که رهبران سیاسی در سیاست‌هایشان باید آنها را جدی بگیرند. شاید قابل توجه‌ترین تلاش (میان بسیاری از پروژه‌های مشابه) پروژه بنیادگرایی دانشگاه شیکاگو بود که توسط مورخ دین، مارتین ای. مارتی^۳ شروع شد. این پروژه به همراه تعداد زیادی از کنفرانس‌های عمومی، سمپوزیوم‌ها و نشریات جانبی، به ارائه ۵ کتاب با همکاری بیش از ۱۰۰ نویسنده و روی هم‌رفته بیش از ۳۰۰۰ صفحه مطلب منجر شد.^۴

---

۱. نمونه‌هایی بسیاری از این ادبیات برای ارائه در اینجا وجود دارد، البته کتاب سایبان مقدس (Canopy Sacred) اثر پیتز برگر (نیویورک انتشارات آنچور، ۱۹۶۹). یکی از منابع مطرح در این زمینه است. بیشتر بحث‌های جامعه‌شناختی سکولاریزاسیون به نوعی بر مبنای اخلاق پروتستان و روح سرمایه‌داری ماکس وبر (نیویورک: راتلج، [۱۹۰۶] ۱۹۹۰) است، هر چند همه آنها به نظر می‌رسد مغفول واقع شده - یا حداقل خیلی جدی گرفته نشده‌اند - اما وبر اجازه می‌دهد تا انتهای کتاب به این نتیجه برسد که ممکن است «پسامبران جدید» ظهور کنند، یا ممکن است «ایده‌ها و آرمان‌های قدیمی دوباره احیا شوند» (۱۸۲)، به این ترتیب آن احتمال احیای دین و نه یک سکولاریزاسیون ضروری و یک‌طرفه را، امکان‌پذیر می‌کند.

۲. بنیادگرایی (fundamentalists) به‌طور جوهری به معنای محور قرار دادن مفاهیم حداکثری دین یا یک ایدئولوژی در تمام شئون اندیشه و سبک زندگی است (مترجم).

3. Martin E. Marty

۴. مارتین ای. مارتی و آر. اسکات اپلپی، بنیادگرایی مشاهده شده (مطبوعات دانشگاه شیکاگو، ۱۹۹۱)؛ بنیادگرایی و جامعه (مطبوعات دانشگاه شیکاگو، ۱۹۹۳)؛ بنیادگرایی و دولت (دانشگاه شیکاگو مطبوعات، ۱۹۹۳)؛ بررسی بنیادگرایی (مطبوعات دانشگاه شیکاگو، ۱۹۹۴)؛ بنیادگرایی درک شده (دانشگاه شیکاگو

ادامه در صفحه بعد

بسیاری از این آثار و دیگر آثار از قلم افتاده، معتقدند که دین همیشه در جوامع سراسر جهان به اشکال مختلف، از جمله اشکال ویژه آن، تحت کنترل و یا عدم کنترل مکانیزم‌های سیاسی، وجود داشته است. البته این به معنای آن نیست که دین به نحوی غیرقابل تغییر و پابرجاست. چنانکه گزارش مرکز تحقیقات افکار عمومی^۱ نشان می‌دهد، فرایند دین در سراسر جهان چندین تحول به ظاهر متناقض را طی کرده است.^۲ یک مطالعه مشخص با عنوان «جامع‌ترین تجزیه و تحلیل از روندهای دینی جهان تا به امروز»، بیان می‌کند دین در برخی شرایط نشان‌دهنده روندی سکولار بوده، در برخی دیگر شامل یک تغییر از اشکال متفاوت باور و «تعلقات» دینی بوده و در برخی شرایط به‌ویژه در جمهوری‌های شوروی سابق، دین شاهد نوعی برگشت‌پذیری بوده است. بنابراین ارائه نتیجه قطعی برای دین - چه به سوی سکولاریزه شدن یا دیگر پیامدها - غیرممکن خواهد بود. درست همان زمانی که دین تحت تأثیر اشکال متفاوت از تغییر و تحولات مهم قرار داشت، آن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بازیگران اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جوامع سراسر جهان باقی ماند.

به‌عنوان مثال، اعمال عید پنجاهه^۳ در السالوادور هم در اشکال شخصی و هم اشکال زاهدانه^۴ آن و البته در میان گروه‌های فعال اجتماعی و سیاسی به‌سرعت

مطبوعات، ۱۹۹۵) را ببینید.

1. National Opinion Research Center

2. Tom W. Smith, "Religious Change around the World" (NORC/University of Chicago, 2009).

۳. عید پنجاهه یا پنطیکاست، یکی از عیدهای اصلی در میان مسیحیان است که طی آن، آنچه «نزول روح‌القدس بر حواریون» نامیده می‌شود جشن گرفته می‌شود. به باور مسیحیان، پس از مصلوب شدن و درگذشت مسیح (که آدینه نیک نامیده می‌شود)، مسیح پس از دو روز از مرگ برخاست (که به این مناسبت عید پاک جشن گرفته می‌شود). در باور پیروان مسیح، پس از این رویداد، عیسی مسیح تا روز چهارم رستاخیز خود به شاگردانش که حواریون نامیده می‌شوند آموزش می‌داد ولی در چهارمین روز معراج کرد و به دنیایی دیگر رفت. به باور پیروان مسیح، عیسی مسیح پیش از معراج به حواریون قول داد تا برای ادامه راهنمایی آنها، روح‌القدس (یکی از سه موجود برتر مقدس) را به‌جای خود نزد آنان بفرستد. براین اساس، روح‌القدس ۱۰ روز پس از معراج، یعنی پنجاه روز پس از برخاستن مسیح از مرگ، بر حواریون نزول کرد که این روز به‌عنوان عید پنجاهه جشن گرفته می‌شود (مترجم).

۴. Pietistic: جنبشی، که منشأ آن کلیسای لوتری در آلمان قرن ۱۷ است و بر دین‌داری شخصی بیش از تشریفات مذهبی و ارتدکسی تأکید داشت (مترجم).

گسترش یافته است. محقق دینی، تیموتی ودکینس^۱ اخیراً استدلال کرده که پیدایش پنطیکاستیسم^۲ السالوادوری حداقل تا حدی به دلیل ورود این کشور در داخل سیستم سرمایه‌داری جهانی و پس از آن، جنگ خونین طولانی داخلی و ازدست‌رفتن قدرت الیگارش‌های حاکم صاحب زمین است - الیگارش‌های که با همکاری کلیسای کاتولیک، ارتش و دولت قبلاً همه رقابت‌های دینی (و غیردینی) عرصه قدرت را کنترل می‌کرد.^۳ واضح است که پنطیکاستیسم به تازگی وارد السالوادور نشده است، بلکه به علت تلافی تغییرات سیاسی، دینی و اقتصادی همگانی‌تر و سیاسی‌تر شده است. اینکه پنطیکاستی‌ها چگونه شکل گرفته و با افزایش نقش در جامعه السالوادوری‌ها اثرگذار خواهند بود موضعی قابل بحث است، اما نادیده گرفتن آنها در شرایط فعلی، اشتباه است.

در دنیای امروز صرفاً شاهد حضور و گسترش اشکال افراطی و رادیکال دین نیستیم و این امر اهمیت دین را تنها به جهان در حال توسعه محدود نمی‌کند. برای مثال ۴۵ درصد از جمعیت کالیفرنیا به عنوان پیروان دینی به حساب می‌آیند، میزانی که در طول دهه اخیر تقریباً ثابت باقی مانده است.^۴ در واقع به رغم کاهش جزئی که در میزان دین‌داران اتفاق افتاده، ۸۳ درصد آمریکایی‌ها یعنی اکثریتی مطلق، هنوز هم مدعی پایبندی به اعتقادات و تکالیف دینی و معنوی خود هستند.^۵

گسترش مراکز دینی در ایالات متحده به بیشترین تنوع دینی و هم‌زمان بیشترین پیوند دینی و «تحول مذهبی»^۶ منجر شده است. سازمان‌های دینی ممکن است نفوذ

1. Timothy Wadkins

۲. پنطیکاستیسم، جنبشی نوگرایانه درون مسیحیت انجیلی است که تأکید خاصی بر تجربه شخصی مستقیم خدا از طریق غسل تعمید روح القدس دارد (مترجم).

3. Timothy Wadkins, "Pentecostals and the New World Order in El Salvador: Separating, Consuming, and Engaging," in Donald E. Miller, Kimon H. Sargeant, and Richard Flory (eds.), *Spirit and Power: The Growth and Global Impact of Pentecostalism*, (Oxford University Press, 2010).

4. <http://thearda.com/RCMS2010/>.

5. U.S. Religious Landscape Survey, The Pew Forum on Religion and Public Life, February 2008

۶. این مفهوم که به عنوان پذیرش مجدد نیز شناخته می‌شود، به تغییر در سنت‌های مذهبی اشاره دارد (استارک و فینک، ۲۰۰۰: ۱۱۴). مفهوم تحول مذهبی معمولاً با مفهوم تغییر دینی تلفیق شده است. پذیرش مجدد به تغییرات در یک سنت خاص، مانند تغییر در مذاهب پروتستان‌های انجیلی اشاره می‌کند. تغییر به دگرگونی کلی سنت‌های مذهبی، مانند انتقال از هندوتیسم به اسلام اشاره دارد.